

Uusi uhka - itäinen autoritäärinen maailmanjärjestys

Xin ja Putinin tapaaminen Pekingissä 4.2. olympialaisten alla oli lähtölaukaus uuden autoritäärisen ja synkän maailmanjärjestyksen tavoittelemiseksi. Kiinan ja Venäjän yhteinen julkilausuma maalaa hyvin erilaisen kuvan maailmasta kuin nykyinen vapaata demokratiaa ja yksilönoikeuksia edustava Läntinen malli. Julkilausuma konkretisoi sen, että Yhdysvallat on kahden rintaman sodassa. Euroopan avuttomuus kriisissä paljastuu yhä selvemmin. Eurooppa haluaa välttää sodan leviämisen, mutta samalla se sanoo, että ukrainalaisten pitää taistella viimeiseen mieheen.

Kiinan kommunistinen puolue haluaa syrjäyttää yhdysvaltalaisen mallin ja tuoda tilalle kiinalaisen autoritäärisen mallin. Kiina ei ole tuominut Venäjän väkivaltaista aggressiota. Tätä taustaa vasten Venäjän aggressio näyttäytyy erilaisessa valossa. Venäjä on koepallo, joka on heitetty kovaan peliin.

Viron pääministeri Kaja Kallas on sanonut Euroopan suhtautuvan naiivisti Venäjään. Samaa voidaan sanoa Euroopan suhtautumisesta kaikkiin autoritäärisiin ja totalitaarisiin valtioihin. Yhdysvalloilla on realistinen kuva geopolitiikasta, mutta Yhdysvallatkin on ollut liian naiivi Kiinan suhteen - ei ole enää.

Jussi Hyöty
strategi

Putinin Venäjä eristi itsensä läntisistä demokratioista

Venäjä sanoi, että joukot vedetään pois, kunhan harjoitukset ovat saatu päätökseen. Venäjä siirsi joukkoja Ukrainan rajalle, mutta sanoi samalla, että se ei ole aikeissa hyökätä. Venäjä hyökkäsi Ukrainaankaikilla rintamilla. Putinin puheisiin ei voi luottaa. Hänen on mahdoton neuvotella jatkossa Lännen kanssa, koska kukaan ei usko häntä. Sillat on poltettu läntisiin demokratioihin.

Venäjä ei näytä edes haluavan neuvotella, vaan luottaa brutaaliin voimaan. Sekä Venäjällä että Lännellä ovat ydinaseet, mutta vain Venäjällä on pelotevoima Euroopassa. Kauhuntasapainossa vain Eurooppa on kauhuissaan, ja Venäjä käyttää tätä sumeilematta hyväkseen tavoitteidensa saavuttamiseen. Eurooppa luovutti oman pelotteensa helposti ja täysin.

Putin on rakentanut valtiolle suojamuuria kymmenen vuotta - Fortress Russia. Sanktioilla on silti merkitystä, jos ne ovat voimakkaita. Venäjän saa polvilleen, mutta se maksaa omissa päässä. Saksa vastustaa ankaria sanktioita. Kun Saksa toimitti kypäriä Ukrainaankaiovan kuvernööri vastasi tähän sarkastisesti, että seuraavaksi Saksa toimittaa varmaan tyynyjä. Venäjän hyökkäyssota on herätellyt Eurooppaa, mutta puhe suuresta yhtenäisyydestä punnitaan vasta myöhemmin.

Putin propagandakoneisto on valmistellut kansaa sotaan, mutta osa kansasta on tyrmistynyt hyökkäyksestä. Putinin Venäjä ei ole sama kuin koko Venäjä. Se, että Putin toimii kansan tahtoa vastaan, kertoo "hinnalla millä tahansa" -asenteesta, mutta se kertoo myös heikosta harkintakyvystä. Yleensä ulkoinen kriisi yhdistää kansaa, mutta niin ei tule käymään tässä kriisissä. Putin ottaa ulkopoliittisen riskin lisäksi sisäpoliittisen riskin. Hän näkee kotimaiset vastustajansa vihollisina. Sisäisen järjestyksen ylläpitoon valjastettu väkivaltakoneisto on varma tapa tuhota talous. Putin ei näe enää paluuta takaisin, joten hän turvautuu väkivaltakoneistoonsa entistä helpommin kaikkien ongelmien ratkaisuna.

Putinin on menettänyt todellisuudentajun

Tässä vaihtoehdossa kyse on Putinista. Putin on henkisesti sellaisessa tilassa, että hän ei ole enää kiinni todellisuudessa. Tähän viittaa hänen ilmeettömyytensä ja ydinasejoukkojen valmiuden nostaminen. Venäjän turvallisuusneuvoston kokous oli kuin epätodellinen pakoliikkeinen teatteri. Neuvotteluilla ei ole mahdollisuuksia onnistua, koska Putin toimii kuin kone. Hän näytti nauttivan, kun eurooppalaiset poliitikot sukuloivat Moskovassa ja hakivat kaikin keinoin diplomaattista ratkaisua. Paineet ovat kasvamassa Putinin harjoilla jättämiseen luokkaan, tai sitten hän on kone. Nurkkaan ahdistetulta Putinilta voidaan odottaa mitä vain.

Perinpohjainen suunnitelmallisuus

Perinpohjainen suunnitelmallisuus tarkoittaa sitä, että Venäjä otti ensimmäisen askeleen uuden autoritäärisen itäisen maailmanjärjestyksen luomisessa. Venäjä osoitti, että itäisen maailmanjärjestyksen luominen ei ole rauhanomainen projekti.

Venäjä luottaa todellisen suurvallan Kiinan tukeen. Tähän viittaa moni seikka: Venäjä on lisännyt kauppaa Kiinan kanssa, Venäjä on pitänyt historiallisen suuret sotaharjoitukset Kiinan kanssa ja Kiina on sanonut ymmärtävänsä Venäjän etupiirijattelun. Xin ja Putinin väliset henkilökohtaiset suhteet ovat hyvät. Putin uskoo olevansa Xin kumppanina matkalla kohti itäisen maailmanjärjestyksen huippua.

Xin Kiina ei tuominnut Venäjän aggressiota YK:ssa, vaan on valinnut avoimesti Venäjää tukevan puolensa. Kiina ei kutsu Venäjän hyökkäystä hyökkäykseksi. Kiinan sensuuri poistaa sosiaalisesta mediasta kaikki Venäjälle haitalliset viestit.

Helmikuun manifestissa maiden välisiä suhteita kuvattiin sanaparrella ”no limits”. Nyt on nähty, että Venäjällä ei ole rajoitteita. Näin voi olla myös Kiinan tapauksessa. Venäjän hyökkäyksen jälkeen ei voi olla viisasta esiintyä Putinin tukijana ja enemmän kuin liittolaisena, kuten Xi on suhteen muotoillut. Koska Putinin sota on anteeksiantamattoman raaka, väistämättä tulee mieleen, että Kiinalla ja Venäjällä on olemassa jatko-suunnitelma. Jos Xi on jo päättänyt hyökätä Taiwaniin, nykyisellä puolen valinnalla ei ole merkitystä. Xin pahaenteisten kommenttien jälkeen joutuu pohtimaan, onko Kiinan kommunistinen puolue yhtenäisesti todella täysillä mukana Xin synkässä visiossa tulevasta maailmasta.

Xin Kiina seuraa tilanteen kehittymistä

Kiinan kasvanut aggressio ei ole jäänyt huomaamatta. Kiinan ja Venäjän samanaikainen aggressiivisuus ja yhteinen julkilausuma helmikuussa tuskin ovat sattumaa. Venäjä on sotilaallisesti vahva kumppani, koska sillä on suuri ydinasearsenaali, jota se käyttää uhkailuun.

Kiinan rohkeutta kuvastaa hyvin uuden Yhdysvaltain suurlähettilään ensimmäinen puhe Washingtonissa, jossa hän suoraan uhkasi Yhdysvaltoja sotilaallisella konfliktilla, mikäli Kiinan sisäisiin asioihin - siis Taiwanin asioihin puututaan. Kiinan ulkoministeri jatkoi samalla linjalla kuluvalla viikolla. Jos Yhdysvallat rakentaa Quad-liittoumasta (Intia, Japani, Australia ja USA) Indo-Pasific-Natoa Atlantic-Naton rinnalle, sillä on kestä-mättömiä vaikutuksia (unbearable) Yhdysvalloille. Quad Plus jäseniä ovat Etelä-Korea, Uusi-Seelanti ja Viet-nam.

Yhdysvaltalaisen sotilasasiantuntijan mukaan yksi kaikkien aikojen suurimmista geostrategisista muutoksista maailmassa on Kiinan nopea ydinasearsenaalin rakentaminen. Hänen mukaansa henkeäsalpaava ei riitä kuvaamaan rakentamisen massiivisuutta. Viime vuoden heinäkuun 27. Kiina testasi onnistuneesti yliaani-ohjusta (hypersonic), joka lentää 5 kertaa äänen nopeudella. Testiä on kuvattu Sputnik-hetkeksi. Kiina aikoo nelinkertaistaa ydinkärkiensä määrän tuhanteen vuoteen 2030 mennessä. Kiina ei rakenna ydinasearsenaalia itseään vain Yhdysvaltoja varten. Kiinan ”no first use”-politiikka ei ole enää selvä, jos puolue on uhattu.

Kiina on jo pitkään korostanut omavaraisuuttaan. Venäjän Fortress Russia -strategian jälkeen Kiinan oma-varaisuustavoite saa uuden kaiun. Kiinan pahin puute omavaraisuudessa ovat puolijohteet. Taiwanissa on maailman puolijohdetuotannon keskus. Venäjä pystyy häiritsemään globaaleja energia- ja metallimarkki-noita, mutta Kiina pystyy laittamaan globaalin teollisuuden polvilleen, jos se saa haltuunsa Taiwanin puoli-johdetehtaat. Tehtaat voivat tuhoutua hyökkäyksessä. Kiina rakentaa vimmatusti omaa puolijohdeteolli-suuttaan.

Kiina tarkkailee Yhdysvaltain reaktioita Venäjän suhteen, koska se oppii siitä, miten Yhdysvallat voi reagoida Kiinaa kohtaan Taiwanin konfliktissa. Lännen ensimmäiset sanktiot Venäjää vastaan olivat odotetun vaati-mattomia. Sanktioita on tullut lisää, mutta suhteessa tilanteen vakavuuteen ne ovat vielä riittämättömiä.

Jos Lännen sotilaallinen apu Ukrainalle on niin merkittävää, että Venäjä häviää sodan, tai sanktiot ovat niin rajuja, että ne uskottavasti tuhoavat Venäjän talouden, tai ne kohdistuvat suoraan Venäjää auttavaan Kiinaan, Xi joutuu miettimään suhdettaan Putiniin. Putin voi vielä jäädä yksin, mikä tarkoittaisi Putinin hallinnon luhistumista.

Erilaisissa analyyseissä on välytely kriisin partaalla olevan Kiinan rahoitusjärjestelmän sanktioimista. Nykyisessä rahoitusjärjestelmässä Yhdysvalloilla on etu maailman johtavana finanssikeskuksena, mutta

tilanne muuttuu digitaalisessa järjestelmässä. Kiina on tämän kehityksen eturintamassa. Kiina pyrkii aktiivisesti eroon dollaritaloudesta, jolloin Yhdysvallat menettää finanssiaseensa.

Sodan taloudelliset vaikutukset

Markkinat hinnoittelevat shokin pakotteiden kautta. Jo pakotteet ovat laimeita, niin vastapakotteetkin ovat laimeita, jolloin markkinoiden reaktiokin on laimea. Markkinat siis palkitsevat sen, jos Länsi antaa Ukrainan lipua helposti Venäjän helmaan. Pidemmällä aikavälillä Venäjän voitokkuus ja akuutin kriisin nopea päättyminen kasvattavat riskejä, koska siinä skenaariossa itäinen epävakaa maailmanjärjestys vahvistuu.

Osakkeet ja korot

Markkinoiden ensimmäinen reaktio oli sama kuin missä tahansa riskishokissa. Riskin kasvaessa riskituotteet kuten osakkeet laskevat ja vastaavasti turvasatamat kuten valtionlainat nousevat. Bitcoin ei ole turvasatama.

Valtionlainoissa arvon nousua eli korojen laskua rajoittaa nopea inflaatio, joka nostaa korkoja. Normaalisti tämän luokan geopolittisessä kriisissä riskittömät korot laskevat, mutta tässä kriisissä korojen lasku on jäänyt maltilliseksi. Markkinoilla on tasapainoilua geopolittisen riskin ja inflaation välillä.

Osakkeista erityisesti Euroopan osakkeet kärsivät, koska vastapakotteet koskevat ensisijaisesti Euroopan taloutta. Yhdysvallat on turvasatama niin valuutan kuin osakemarkkinoidenkin suhteen. Myös Japanin valuutta on turvasatama. Kehittyvät markkinat kärsivät vahvasta dollarista sekä ruoka- ja energiainflaatiosta, joten niiden riski on koholla.

Inflaatio ja raaka-aineet

Ukrainan sota on raaka-aineiden tarjontashokki. Venäjä on suuri tuottaja alumiinissa, nikkelissä, kuparissa ja palladiumissa. Energian ja metallien hinnat nousevat, jolloin inflaatio kiihtyy nykyiseltä korkealta tasolta. Ukraina ja Venäjä ovat suuria viljan viejiä, joten ruuan hinta nousee suoraan ja välillisesti energian kallistuksessa.

Inflaatiossa on jo pitkäaikaisia rakenteellisia tekijöitä kuten kevyt rahapolitiikka ja vihreä investointiaalto, joten sodan tarjontashokki tulee näiden päälle. Raaka-aineinflaatio iskee erityisesti kehittyviin talouksiin ja Eurooppaan. Koska venäläisestä energiasta halutaan päästä eroon, inflaatiosta voi tulla pitkäaikainen riesa.

Kasvunäkymät

Kasvu on talouden keskiössä. Alkuvuonna globaalit kasvunäkymät olivat vielä hyvät niin teollisuudessa kuin palveluissa. Teollisuudessa näkymät olivat jopa selvästi vahvemmat kuin ennen pandemiaa. Pandemian hillittäminen tulee auttamaan palvelusektoria tästä eteenpäin.

Globaalin talouden moottori on Yhdysvallat, joka on kaukana kriisistä. Yhdysvalloissa työmarkkinat, asunto-markkinat ja kuluttajasektori ovat edelleen hyvässä vedossa. Kotitalouksien kannalta kokonaisuus on hyvä, koska palkat nousevat sekä teollisuudessa että palvelusektorilla ja kulutus on vahvaa. Tulojen ja kulutuksen välinen kumulatiivinen ero on suuri, eli säästöjä on varastossa.

Keskuspankit joutuvat entistäkin hankalampaan tilanteeseen, koska niiden pitää hillitä inflaatiota, mutta samalla talouskasvu uhkaa heikentyä. Tähän mennessä taloudessa on ollut vahva kasvu ja vahva inflaatio,

mutta tarjontashokissa jatko näyttää enemmän heikolta kasvulta ja vahvalta inflaatiolta eli stagflaatiolta. Jos kasvu pysyy vahvana, mikä nojaa siis Yhdysvaltain talouteen, stagflaation todennäköisyys pienenee.

Itäinen ja läntinen vai autoritäärinen ja demokraattinen talousblokki

Jos uuden itäisen autoritäärisen maailmanjärjestyksen rakentaminen jatkuu, edessä on kylmän sodan jakso, joka pirstoo talouden ekosysteemit. Kylmä sota päättyy joko toisen osapuolen talouden luhistumiseen tai hallinnon kaatumiseen. Demokratiassa hallinto vaihtuu säännöllisesti, mutta autoritäärisessä mallissa hallinto pitää kaataa. Idän ja Lännen välinen kylmä sota olisi erilainen kuin Lännen ja Venäjän, koska se jakaisi todennäköisesti suuren osan maista kahteen leiriin, ja sen vaikutukset olisivat suurempia kuin ensimmäisessä kylmässä sodassa.

Tärkein jakolinja voi olla yhteiskuntamallissa: autoritäärinen vs. demokraattinen

Vaikka Venäjän hyökkäys tuomitaan Lännessä, joissakin maissa taloutta pidetään tärkeämpänä kuin sotaa ja joissakin maissa demokraattinen malli ei miellytä. Kiinan ja Venäjän maailmanjärjestykselle voi löytyä tukea myös muilta mailta, vaikkakin lähtökohtaisesti Kiinalla ja Venäjällä on hyvin vähän varteenotettavia liittolaisia.

Kiina, Intia ja Brasilia eivät osallistu Venäjän pakotteisiin. Saudi-Arabia ja Arabiemiirikunnat (UAE) ovat haluttomia auttamaan Länttä öljykriisissä. Venäjä yrittää vaikuttaa Iraniin, jotta sen ja Lännen välille ei saada ydinsopimusta. Länsi on ollut perinteisesti Iranin suuri vihollinen.

Yhdysvallat on aloittanut valmistautumisen talouden kylmään sotaan

Xin ja Putinin "no limits" -liiton jälkeen Yhdysvallat ymmärtää, että myös Kiina on valmis menemään pitkälle omien geopoliittisten tavoitteidensa saavuttamisessa.

Yhdysvallat ei tule poistamaan kauppasodan sanktioita. Yhdysvaltojen motiivi on hidastaa kaikilla rintamilla Kiinan talouden vahvistumista, koska taloudellinen vahvistuminen tarkoittaa sotilaallista vahvistumista. Sen lisäksi, että Yhdysvallat pyrkii heikentämään Kiinan taloutta, se vahvistaa omaa talouttaan. Oman talouden vahvistaminen keskittyy tuotannon keskittämiseen kotimaahan. Kyse ei ole Trumpin America First -ideologiasta vaan tuotantoketjujen toimivuuden varmistamisesta suhteiden heikentyessä Kiinaan.

Kiina on noussut globaalin talouden tuotannon keskukseksi, joten Yhdysvaltain omavaraisuuden tavoittelu tuotannossa keskeisillä alueilla tulee olemaan massiivinen projekti. Yhdysvaltain ulkomaiset suorat investoinnit pienentyvät ja tuotantoketjuja siirretään takaisin Yhdysvaltoihin. Globalisaatio on jo kääntynyt, mutta geopoliittisen tilanteen kärjistyminen kiihdyttää kehitystä kansalliseen suuntaan. Kansallinen kehitys tarkoittaa kasvavaa protektionismia, jolloin globaali kauppa ja talouden kasvu hidastuvat.

Euroopan talouden näkymät

Eurooppa on rakentanut taloutensa Yhdysvaltain puolustuksen, Kiinan kaupan ja Venäjän energian varaan, mikä on ollut riskinen valinta. Riski on toteutunut energian osalta ja riski kasvaa Kiinan kaupan osalta. Yhdysvallat on jo pitkään sanonut Euroopan rahoittavan energiaostoillaan Putinin sotatoteellisuutta, eikä se halua samankaltaista tilannetta Kiinan kanssa.

Eurooppa lopettaa energian tuonnin Venäjältä, mutta se pitää korvata jostain muualta, mikä vie aikaa ja maksaa. Tämä on maakaasusta riippuvaiselle Saksalle kova pala. Venäjän energiasta irtaantuminen kestää vuosikymmenen loppuun, ja se vaatii valtavasti investointeja. Jos investoinnit rahoitetaan keskuspankista tai yhteisellä velalla, edessä on uuden tyyppistä epävarmuutta.

Vielä on aikaista sanoa, mitä tapahtuu Euroopan Kiinan kaupalle. Niin pitkään, kun Xi tukee Putinia, kehitys menee huonoon suuntaan. Jotta Euroopan geopolittinen Kiinan riski pienenesi, Euroopan pitäisi hyvissä ajoin aloittaa sopeuttaminen Kiinan kaupassa. Tämä puolestaan tarkoittaisi hitaampaa kasvua Euroopassa ja suhteiden heikkenemistä Kiinaan.

Kalliin energian jakso voi kestää Euroopassa pitkään. Euroopan teollisuus on syklistä ja energiantensiivistä, joten geopolittinen muutos on haastava Euroopan teollisuudelle. Eurooppa on vientivetoinen, koska kotitalouksien ostovoima on heikko. Jos globaali kauppa hidastuu, se on haastavaa Euroopalle, koska kotimaista kysyntää ei löydy riittävästi.

Euroopan henkiset näkymät

Tällä hetkellä Eurooppa antaa Venäjän käydä esteettä tuhomaissotaa Ukrainassa. Sotaa käydään Euroopan rajalla, mutta puolustus on yhden maan varassa. Euroopan pelokkuus tulee vaikuttamaan eurooppalaiseen itsetuntoon ja itsekunnioitukseen, mutta se tulee vaikuttamaan myös siihen, miten muu maailma näkee Euroopan. Yhdysvalloista on jo tullut kommentteja siitä, miten Eurooppa voi antaa kaiken tämän tuhoamisen tapahtua.

Euroopan pelokkuus vaihtuu häpeään, kun sota päättyy. Jälkipyykki tulee oleman häpeän keskellä kitkerää. Vasta silloin nähdään, kuinka yhtenäinen Eurooppa on. Puolalaisia hävittäjiä ei saada toimitettua Ukrainan avuksi. Itä-Eurooppa tulee olemaan käärmeissään Saksalle, joka lopulta poisti Venäjän suurimman pankin Sberbankin pakotelistalta. Itä-Euroopan on vaikea ymmärtää Saksan Venäjää myötäilevää kantaa.

Euroopan suurimpana taloutena Saksa on geopolitiikan kannalta keskeisessä asemassa. Ongelma on jo jollain tasolla olemassa, koska Yhdysvallat pitää Saksaa neutraalina. Tulevassa geopolittisessä viidakossa Eurooppa tarvitsisi kovan rungon, joka pystyisi palauttamaan kauhun tasapainon ja vakauttaisi turvallisuustilanteen. UK:n ero EU:sta oli tässä suhteessa iso menetys.

Jussi Hyöty
Strategi

Lisätietoja OP Varainhoidosta ja sen tuottamista markkinainformaatioista

OP Varainhoito Oy (jäljempänä "OP Varainhoito") on OP Ryhmään kuuluva sijoituspalveluyritys, jonka toimintaa valvoo Finanssivalvonta. OP Varainhoito tarjoaa omaisuudenhoitopalveluita instituutioille ja muille yhteisöille sekä varakkaille yksityishenkilöille. OP Varainhoito voi toimia myös OP-Rahastojen salkunhoitajana.

Tämä OP Varainhoidon laatima materiaali on yleistä markkinainformaatiota, joka ei täytä riippumattoman sijoitustutkimuksen edellytyksiä. OP Ryhmässä riippumattonta sijoitustutkimusta tuottaa OP Yrityspankki Oyj. Materiaali on tarkoitettu vain OP Varainhoidon asiakkaiden yksityiseen käyttöön ja sen kopioiminen,

julkaiseminen tai levittäminen ilman OP Varainhoidon kirjallista lupaa ei ole sallittua. Esityksen perustuu julkisiin lähteisiin ja informaatioon, joita OP Varainhoito pitää luotettavana. Tämä ei kuitenkaan sulje pois mahdollisuutta, että esitetyt tiedot eivät kaikilta osin olisi täydellisiä ja virheettömiä. OP Varainhoito tai sen palveluksessa oleva henkilökunta eivät vastaa esityksestä ja näiltä sivuilta saatavan muun informaation perusteella tehtyjen sijoituspäätösten taloudellisesta tuloksesta tai muista vahingoista, joita esityksestä saadun informaation käytöstä mahdollisesti aiheutuu. Tätä esitystä ei tule pitää sijoitusneuvona, tarjouksena ostaa tai merkitä mitään arvopapereita, eikä kehotuksena yksittäisen sijoituksen toteuttamiseen.